HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א)אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה ור' מאיר אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה ואידך ב)חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היא מתיב רבי יצחק נפחא והרי גיד הנשה דרחמנא אמר [1]על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה ג)ותנן ב שולח אדם ירך לנכרי וגיד הנשה בתוכו מפני שמקומו ניכר קסבר ר' אבהו ד)כשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה הותרה הניחא למאן דאמר יש בגידין בנותן טעם אלא למאן דאמר ג אין בגידין בנותן טעם מאי איכא למימר מאן שמעת ליה דאמר אין בגידין בנותן טעם רבי שמעון דתניא ה)האוכל מגיד הנשה של בהמה טמאה רבי יהודה מחייב שתים ורבי שמעון ד פוטר רבי שמעון הכי נמי דאסר בהנאה דתניא גיד הנשה ה מותר בהנאה דברי רבי יהודה ורבי שמעון אוסר והרי דם דרחמנא אמר [2]כל נפש מכם לא תאכל דם ותנן ו)אלו ואלו מתערבין באמה ו ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בו שאני דם דאיתקש למים דכתיב [3]לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים מה מים מותרין אף דם מותר ואימא כמים המתנסכים על גבי המזבח אמר רבי אבהו כמים רוב מים מידי רוב מים כתיב אלא אמר רב אשי כמים הנשפכין ולא כמים הניסכין ואימא כמים הנשפכין לפני ע"ז התם נמי ניסוך איקרי דכתיב [4]ישתו יין נסיכם ולחזקיה

אותו אתה משליך כו' כל איסורין. שנאמר בהן לא תאכל כגון זה ומדאיצטריך קרא למשריה לא מצי למילף טעמא דאי לאו אותו הוה אמינא קרא למצותיה איצטריך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה ונאמר במצרים לא יחרץ כלב לשונו (שמות יא) לפיכך הקפידה תורה ליתן שכרו וכבד [שכר]ז) הכלב מן העובד כוכבים שהנבלה ימכור לנכרי וטרפה לכלב: **ור"מ.** דנפקא ליה איסור הנאה בשאר איסורים מדפרט בנבילה בשלמא פרט היתר דטרפה לגופיה איצטריך למיפרט בה היתר משום דאי לאו דפרט ביה הוה אמינא ליתסר בהנאה אלא אותו למה לי. ומשני לאיסור הנאה חולין שנשחטו בעזרה דנפקא לןח) בהו איסור אכילה מדכתב (דברים יב) כי ירחק ממך המקום וזבחת ואכלת בריחוק מקום דהיינו חוץ למחנה שכינה אתה זובח ואוכל ואי אתה זובח ואוכל בקרוב מקום ומשום דאין מפורש בהן לאו בהדיא באכילה איצטריך למילף להו איסור הנאה מהכא והכי משמע אותו שנאסר משום חוץ למחיצה אתה משליך לכלב דהא מהאי קרא ובשר בשדה טרפה נפקא לן איסור מחיצה כגון הושיט העובר את ידו בשעת שחיטה בפרק בהמה המקשה לילד (חולין סח:) אבל יש לך אחר הנאסר משום מחיצה ואי אתה משליכו לכלב ואיזה זה חולין שנשחטו בעזרה: **חולין שנשחטו בעזרה.** דאסירי בהנאה לאו דאורייתא. בפרק שני דקדושין (דף נח.) איפליגו בה: **שולח אדם ירך לנכרי.** ולא מצרכינן ליטול גידה ולא גזרינן שמא יראה ישראל חבירו כשיתננה לו וילך ויקנה אותה מן הנכרי וכסבור שניטל גידה הואיל ומתחת יד ישראל יצתה ויאכלנה בגידה: **מפני שמקומו ניכר.** אם הוא נטול ואם לאו. שמעינן מינה מיהא דגיד מותר בהנאה וקשיא לר' אבהו: **היא וחלבה וגידה הותרה.** לפיכך כל חלב וכל גיד מותרין בהנאה שהן בכלל לגר אשר בשעריך תתננה ואכלהט) שגם הן קרויין עמה נבלה והרי לך היתר הנאה בלאו דגיד ל"ש נבילה ול"ש כשירה: **הניחא למ"ד יש בגידין.** טעם בשר הרי הוא בכלל נבילה: **אלא למ"ד אין בגידין.** דאיסור נותן טעם בשר אם נתבשלו עם הבשר אלמא לאו טעם בשר אית בהו ולאו נבילה מיקרו אלא כעצמות דהן עץ בעלמא ולא איששתרי בכלל נבילה ועץ הוא והתורה חייבה עליו מאי איכא למימר. ופלוגתייהו בגיד הנשה (חולין צט:): **ור"ש פוטר.** לגמרי. מבהמה טמאה פטור דקסבר אין בגידין בנותן טעם בשר ומגיד נמי פטור דכי אזהריה רחמנא אגיד היכא דבשרה מותר דהיינו בהמה טהורה דהכי משמע גיד לא תאכל הא בשר אכול אבל טמאה לא הזהיר על גידה והכי מפרשי' לה בגיד הנשה (שם קא.). ולרבי שמעון הכי נמי דאסור גיד דטהורה אפילו בהנאה אלמא לא תאכלו איסור הנאה משמע וכשהותרה נבילה בהנאה היא לא הותרה לר"ש דלאו בכלל נבילה היא אבל לרבי יהודה מותר משום דקסבר יש בגידים בנותן טעם כדקתני רבי יהודה מחייב שתים הלכך גיד בכלל בשר וכשהותרה נבילה הותרה גם היא: **אלו ואלו.** שירי דם חטאות הפנימיות הנשפכין על יסוד מערבי של מזבח החיצון ושירי דם חטאות החיצונות הנשפכין על יסוד דרומי יוצאין מן היסוד לרצפה דרך שני נקבים קטנים: **ומתערבין באמה.** סילון שהיה עובר בעזרה: **ויוצאין לנחל קדרון.** כמו לנחל איתן (דברים כא) עמק: **לגננים.** בעלי גנות לזבל: **ומועלין בהן.** כלומר אסור להנות מהן בלא דמים מפני שהן של הקדש. מכל מקום דם מותר בהנאה: **כמים המתנסכין.** שאסורות בהנאה שהרי קדש הן שקדשו בכלי שרת וכתיב (שמות ל) כל הנוגע בהם יקדש:

אותו אתה משליך. פ"ה דבלאו אותו לא מצי למידרש מגופיה דקרא דאיצטריך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה והר"י דאורלינ"ש מפרש דאיצטריך למישרי עובר שהוציא את ידו משום דמקרא דבשר בשדה טרפה[א] דריש נמי קדשים שיצאו חוץ למחיצתם בריש בהמה המקשה (חולין סח:) והוה אסרינן יד העובר בהנאה מדאיתקש לקדשים דאסור בהנאה כדאמר י) כל שבקודש פסול באש תשרף ולכך איצטריך אותו לכל איסורים: **חולין** שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. פ"ה איסור הנאה ולא משמע פשט ההלכה כן אלא לגמרי קאמר לאו דאורייתא וכן בסוף שמעתא גבי הא דאמר איכא בינייהו חולין שנשחטו בעזרה אי אפשר לפרש בענין אחר כ) ובפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר כט: ושם) פריך למ"ד כדי לחנכו במצות הא קמייתי חולין לעזרה ומשני קסבר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ואי לענין איסור אכילה הוו דאורייתא אכתי תיקשי ליה היאך הקרבן נאכל דמשמע התם שנאכל וקשה לרשב"א דבת"כ בפ' צו גבי נותר דרש רבי יהודה לא יאכל כי קודש הוא יכול חטאת העוף הבא על הספק ואשם תלוי וחולין שנשחטו בעזרה ישרפו ת"ל הוא מדאיצטריך למעוטי שאינם בשריפה מכלל דאסירי בהנאה מדאורייתא: **ורבי שמעון** נמי מיסר אסר בהנאה. משמע דההיא דהשולח ירך לנכרי אתיא כר' יהודה. הק' ריב"א דהא רבי יהודה אית ליה בפ"ק דמס' ע"ז (דף כ. ושם) דאסור ליתן להם מתנת חנם וי"ל דהא אמר התםל) אם היה שכינו מותר מפני שהוא כמוכרו לו הקשה הר"י דאורלינ"ש היכי מצי אתי כר' יהודה ורבי יהודה אית ליה בפ' גיד הנשה (חולין ק:) דגיד הנשה אסור לבני נח וקעבר משום לפני עור לא תתן וגו' ואומר ר"י דלא קשה מידי דלא קאסר אלא לבני יעקב דוקא דקודם מתן תורה איקרו בני נח דהא לא נישנית בסיני[ב] וא"ת תיקשי לחזקיה מרבי שמעון דסבירא ליה דלא תאכלו איסור הנאה משמע מדאסר גיד הנשה[ג] וי"ל כיון דסבר אין בגידין בנ"ט סברא הוא דכי אסור בהנאה נמי אסור דלא שייכא ביה אכילה א"נ חזקיה לא סבר כרבי שמעון אלא כרבי יהודה דלכאורה נמי לא אתיא חזקיה כרבי מאיר דלרבי מאיר פשיטא לן לעיל מדאיצטריך למישרי נבילה דכל איסורים אסורים בהנאה וכן לקמן (דף כג.) גבי יתיב ההוא מרבנן פשיטא ליה לגמרא דלרבי מאיר גמר מנבילה[ד] והא דקאמר לקמן מ) לימא כתנאי היינו לרבי אבהו דחזקיה לא מצי אתי כר"מ: **והרי** דם דרחמנא אמר. משמע דדם לא הוי בכלל בהמה מדלא משני כשהותרה בהמה דמה נמי הותרה[ה] וקשה לר"ת דאמר בהמוציא יין (שבת עו. ושם) דם נבילה ב"ה מטמא וקאמר התם ר' יוסי נ) (כרבי) יהודה דלא מטמא ב"ה אלא כשיש רביעית דם הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית אלמא חשיב ליה כבשר ותי' ר"י דהתם לאו משום דחשיב ליה כבשר אלא יש שום פסוק דדרשינן מיניה דדם נבילו' טמא ומסברא משערינן ברביעי' כדאמר התם[ו] אבל בלא ריבוי לא חשבינן דם כבשר ובמעילה (דף יז. ושם) נמי מפיק דם השרץ מוזה לכם הטמא ומשרץ גופיה לא ידעינן ליהס): **מועלין** בהן. מדרבנן ולא מדאורייתא דבסוף הוציאו לו (יומא נט: ושם) אמר אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלים בו ואור"י דבמעילה בפרק ולד חטאת (דף יא.) ת"ר מועלים בדמים דברי רבי מאיר ורבי שמעון וחכמים אומרים אין מועלין ופלוגתם אחר שיצא לנחל קדרון דקודם זריקה קתני ר"ש התם דאין מועלין בו[ז] והיה שם בספרים מאי טעמא דמ"ד אין מועלין[ח] ול"ג דמ"ד דא"כ הוה משמע דלרבי מאיר ורבי שמעון מועלין בו מן התורה אלא ה"ג מאי טעמא אין מועלין ואמתני' קאי דקתני דם בתחלה אין מועלין בו: **מה** מים מותרים אף דם מותר. אף על גב דדם קדשים שאין נשפך כמים לא הוקש למים מ"מ כיון דמשמע קרא בדם חולין דשרי בהנאה ולא תאכל דידיה היינו אכילה ולא הנאה הוא הדין לדם קדשים ואף על גב דאיכא תרי לאוי חד לדם חולין וחד לקדשים מ"מ גילוי מילתא בעלמא הוא דכולהו לאוי דדם הוי איסור אכילה דוקאע): **ואימא** כמים הניסכים על גבי המזבח. לא פריך למילף שיהא דם אסור בהנאה דממילא ידעינן מלא תאכל אלא כלומר מהכא לא מצי למילף דשרי בהנאה[ט]:

ואבר

מסורת הש"ס

א) קדושין נח., ב) [לקמן כג: קדושין נח. נזיר כט. ב"ק עב.], ג) חולין צג:, ד) [לקמן כג:], ה) חולין ק:, ו) ע"ז מד. יומא נח:, ז) בכת"י וד"י ליתא שכר, ח) [קדושין נז:], ט) [דברים יד], י) [לקמן כד.], כ) גי' רש"א בפרק וע"ש, ל) [בתוספתא ספ"ג], מ) שם, נ) [צ"ל בר'], ס) [וע"ע בתו' מנחות קד ד"ה הואיל], ע) [וע"ע תוס' חולין לג. ד"ה דם],

תורה אור השלם

1. עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה: בראשית לב לג
2. עַל כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם לֹא יֹאכַל דָּם: ויקרא יז יב
3. לֹא תֹּאכְלֶנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב כד
4. אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעְזְרֻכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: דברים לב לח

מוסף רש"י

ואי אתה משליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה. והכי משתמעי חולין מיניה, דאילו האי קרא מיירי בבשר היוצא חוץ למחיצתו, כגון עובר שהוציא את ידו בשחיטת אמו ילפינן לה מהאי קרא לאיסורא, ובשר בשדה כגון שיצא בשר חוץ למחיצתו בגלוי כשדה שאין לו מחיצה, הרי הוא כטרפה ולא תאכלו, ומיעט בסיפיה לכלב תשליכון אותו למעוטי חולין שנשחטו בעזרה, ודריש הכי אותו הוא דנאסר ביציאת מחיצה ולכלב תשליכון אותו דמותר בהנאה, ולא חולין שנשחטו בעזרה הנאסרין ע"י כניסת מחיצה, דאסורין אף בהנאה (קדושין נח.). **שולח אדם ירך לנכרי.** ואין חוששין שמא יחזור וימכרנה לישראל ויאכלנה בגידה, דכיון דשלמה היא מקומו של גיד הנשה היה ניכר אם נחטט הימנה, והלוקח מבין שלא ניטל ונוטלו (חולין צג). **אלו ואלו.** דמים החיצונים ודמים הפנימיים ששיריהן נשפכין על יסוד מזבח החיצון והן יורדין מן היסוד לרצפה (ע"ז מד. וכעי"ז יומא נח:). **מתערבין באמה.** סילון שבעזרה היוצא לנחל קדרון (יומא שם). **לגננין.** בעלי גנות (שם) לזבל גנותיהן (ע"ז שם). **ומועלין בו.** יש בהן איסור ליהנות בלא דמים (יומא שם) לאו קרבן מעילה קאמר, דאין מעילה בדם קדשים, כדאמרינן בפרק הוציאו לו, אלא אסור ליהנות מהן אלא בדמים (ע"ז שם).

מוסף תוספות

א. דרשינן לאסור כל דבר שיצא חוץ למחיצתו וכגון הוציא העובר את ידו לחוץ ו... תוס' הרא"ש. ב. אבל שאר אומות לא. תוס' הרא"ש. ג. דכתיב ביה לא תאכלו. תוס' שאנץ. ד. שדוחק לומר סבר לה כר' יהודה. שם. ה. כדמשני לעיל גבי גיד. תוס' הרא"ש. ו. הואיל ויכול לקרוש. שם. ז. א"כ קשה דר"ש אדר"ש. שם. ח. אמר עולא אמר קרא ואני נתתיו לכם שלכם הוא. שם. ט. דמצי למימר דמים דקרא לאו במים המותרים מיירי. תוס' שאנץ.

עין משפט נר מצוה

[ח א מיי' פ"ב מהלכות שחיטה הלכה ב]:
ח ב מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' יד סמג לאוין קלט טוש"ע י"ד סי' סה סעיף יא:
ט ג מיי' פט"ו שם הל' יז סמג שם טוש"ע שם סעיף ט:
י ד מיי' פ"ד שם הלכה יח ופ"ח הלכה ה:
יא ה מיי' פ"ח שם הל' (טו) [יד] טוש"ע שם ס"י:
יב ו מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה יא:

גליון הש"ס

גמ' ור"מ אותו אתה משליך לכלב. תמוה לי דלמא מה דאמ' ר"מ דאחד גר ואחד נכרי בין במכירה ובין בנתינה היינו לפי האמת דכתיב אותו דאי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתור' ממילא אצטריך קרא גבי נבילה לגר אשר בשעריך להתיר נבילה בהנאה מש"ה לא אמר לדברים ככתבן כיון דלא מייתר קרא. אבל אלו לא היה כתוב אותו אדנידוק מקרא דנבילה דלא תאכל איסור הנאה משמע היינו אומרים באמת דמיתור' דקרא אתי לדברים ככתבן וצ"ע: רש"י ד"ה ור"מ. ומשום דאין מפורש בהן לאו וכו'. ק"ל הא מכל מקום נילף מקרא דלא תאכל כל תועבה דגם הנאה במשמע לר"א. וכן קשה לר"י דס"ל חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא דלפירוש רש"י דשחיטתו דאוריי' ליתסר בהנאה משום לא תאכל כל תועבה וצ"ע: תוס' ד"ה ור' שמעון וכו' שהוא כמוכרו לו. עי' עירובין סד ע"ב תוס' ד"ה ולמדנו: בא"ד היכי מצי אתיא כר"י. תמוה לי הא זהו ליכא קושי' כ"כ די"ל דמתני' דירך ס"ל כר"י בזה דג"ה מותר בהנאה אבל בזה לא ס"ל כר"י דמבני יעקב נאסר. ואמאי לא הלאימו קושיים יותר דאין ס"ל לר"י דכשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה הותרה הא ע"כ לגר אשר בשעריך לא קאי אגיד דהא אסור משום לפני עור ול"ע: באד"ה א"נ חזקיה לא סבר כר"ש. עי' חולין ל"ה ע"ב תד"ה למשרי:

רבינו חננאל

ודייקינן אותו אתה משליך לכלב, פירוש זה מותר לך בהנאה, שהרי אתה משליכו לכלבך ואינך משליך שאר כל איסורין שבתורה, אלא אסורין לכלבך, ור' מאיר, אותו אתה משליך לכלב ומותר בהנאה ואינך משליך חולין שנשחטו בעזרה, וקרא בנבילה למיסר כל איסורין בהנאה הוא דאתא, ור' יהודה איסור חולין שנשחטו בעזרה לאו אסור מן התורה. ומותבינן לר' אבהו הרי גיד הנשה דכתיב ביה על כן לא יאכלו והוא מותר בהנאה, דתנן שולח אדם ירך לנכרי שגיד הנשה בתוכה וכו'. ושנינן קסבר ר' אבהו כשהותרה הנבילה היא וחלבה וגידה הותרה, כי הנבילה כמות שהיא בחלבה וגידה הותרה להמכר לנכרי ולהנתן לו במתנה, כיוצא בו כל חלב וכל גידים שבעולם. ואקשי' איני שהגידים הותרו בנבלה, והא תתננה ואכלה כתיב, לא הותר אלא מידי דהוא בר אכילה, וגידים לאו בני אכילה נינהו דלית בהו בנותן טעם. (איני והתנן ירך שנתבשל בה גיד הנשה וכו') ואמרינן מאן אית ליה האי סברא דאין בגידין בנותן טעם ר"ש, ור"ש הכי נמי דאוסר בהנאה, דתניא גיד הנשה מותר בהנאה דברי ר' יהודה ור' שמעון אוסר. והרי דם דכתיב לא תאכל דם ומותר בהנאה, דתנן ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן. ודחינן שאני דם דאיתקש למים שנאמר על הארץ תשפכנו כמים כו'.